

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

Gazdasági és társadalmi hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. Egyes szám 10 kr.
Előfizetési pénzek és reklamatételek a kiadóhivatalhoz
(Grünbaum Márk könyvnyomdája) intézendők.

Szerkesztő: A muraszombati gazd. fiók-egylet.
Kiadó lapintáladonos: **Grünbaum Márk.**
A szerkesztésért felelős: **HORVÁTH GYÖRGY.**

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztésig közlendőnek a szerkesztőséghez küldendők.
Hirdetési díj: 4 hasábnak hetente egyszeri hirdetésnél 10 kr. többszöri hirdetésnél soronként 6 kr. Bélyegdíj 30 kr.
Nyitáérti postacora 25 kr.

Egy év után.

Vas- és Zalamegye ujságai s több fővárosi lap a legmelegebb elismerés hangján emlékeztek meg a „Vastanke-reületi tanítótestület muraszombati járásköré”-ben lelkesedéssel megalakított „Magyarosító- és közművelődési szakosztály” létesítéséről.

Mi mindnyájan, akik a csecsemő osztály apaságát örömmel ismerjük be, ott állunk a kisdéd bölcsőjénél, dajkáljuk szeretettel és ime már nem mi dalolunk neki, hanem megcsendül kedves éneke itt is, ott is: most már minket tölt el örömmel, gyönyörrel.

Mennyit hatott, tett, munkálódott ez a kis spártai had, győzve szeretettel, verve a szép szó hatalmas fegyverével: azt alább látjuk és méltányoljuk.

Mai napság, hogy a közömbösség, a kicsinylés, a gőg igen sokat rombol le a közéletben, tudjuk mindnyájan; elég szomorú, hogy épen azok körében, a kik hivatalban vannak e derék és hazafiasságban kiváló kör támogatására, összedugják kezüket téltlenül és félre, hátra állanak. Talán csak tüntetni akarnak az államalkotó magyar elem ellen?

Talán megbánták annak idején lelkesedéseket? sajnálják adományukat? Szegény haza te, ha ily háladatlan fiaikat tartasz, táplálsz és nevelsz! Sine ira et studio!

De legyen bármiként, mi a megtérő, szívvel-lélekkel magyar elemet örömmel fogadjuk keblünkre és mint a szent ügyért mindenkor harczrakész katona, csak azt mondjuk: „Előre” — és nem nézünk vissza, kik maradtak hátra; nem keressük, kikben hiányzik az érvek a magyar állameszme kérdésénél!

Igen, igen sajnáljuk, hogy a részvétlenséget ostoroznunk kell; de a jó orvosnak az amputálástól sem szabad visszariadnia, ha attól új életet vár.

De hiszünk a jövőben, bizunk a hazafias szellem hatalmasabb fellendülésében. Ugy adja Isten!

E hó 11-én Muraszombaton az állami elemi iskola épületében gyűlt össze a kör tanítósa; jelenvolt több hölgy, ugy gr. Batthyány Zsigmond ur is, néhány nem tanító vendéggel; tehát bizony többen jöhettek volna össze, az ugynevezett polgári osztály alig volt képviselve.

Takács R. István elnök nyitotta meg a szakosztály ülését, üdvözölve a megjelenteket, kikben látja, hogy felkelt az önvédelem halaszthatatlansága; körül vagyunk véve idegen, minket eltemetni vágyó népekkel, az idegen áramlatot elősegíti a mai cosmopolita szellem, ez veszélyezteteti nyelvünket, mert „Nyelvében él a nemzet”, ez a „mit-

sem törődöm”-féle elv áshatja meg örök sírját a magyarnak.

A beható figyelmet igénylő elnöki évi jelentésből ki kell emelnünk, hogy a „Magyarosító- és közművelődési szakosztály” alakulásakor 110 adakozó 702 frt 20 adománnyal megvetette a további működés alapját, ezt még előmozdítá 8 könyvkereskedő ezég 311 drb ajándékkönyvvel, melyekből iskolai könyvtárak és tanulók kaptak jutalmat, illetve ajándékot, sőt gazdák is jutottak egyes példányokhoz, hogy megkedveljék a magyar könyvek olvasását s a mit tudnak magyarul, azt el ne feledjék.

Helyes érzékkel a kör súlyt helyez a dalra, az énekre; ez ragadja meg leghatalmasabban a szívet, a lelket, templomban, iskolában és mindenütt.

Gondoskodott a szakosztály vend gyermekek elhelyezéséről magyar vidéken.

Rövid terünk nem engedi, hogy részletesen ismertessük az egész lélekemelő munkát, a mit derék tanítóink végeztek; de szíves örömmel adjuk meg az elismerést Kondor Ferencz halmosi tanítóknak, a ki e lapokban már ismerttetett munkatervével bebizonyította, hogy megfigyelte az itteni életet, a legnagyobb mester, a tapasztalás utmutatása szerent mutatta ki terjedelmesen,

A Spree-erdő vendjei.

Ami vend, sikkkel rokonok, mert mindkét nép szláv. Egyforma hangzás a nevük s ez az oka, hogy akarányosor mint közvetlen közelségű rokonok tüntetnek fel. Rokonságuk azonban nem olyan közeli. A nagy szláv népet délkeleti és nyugati ágakra szokták osztani. A délkeletinek mellékei az orosz és más részről a bolgár, szerb, horvát és szlovén (kikhez a mi vendjünk tartoznak); nyugati ághoz tartoznak a cseh és szlovákok (fótok), lengyelek (kassubok) és vendek (sorok) Lantszban.

A sorok, vendek Brandenburgnak a Spree sok száz ága által széjjeldarabolt területén (Ober-spreewald) laknak, mely terület Peitz és Lübben között 30 kilométer hosszan és 12 kilométer szélesen nyujlik el. Az ő földjük Lübb utól delra Prambzeig 15 km. hosszan és 6 km. szélesen elterül Aisó-Spree-erdő (Unterspreewald) is.

Az említett területnek több mint háromnegyed része erdő, vadon és rét s csak kis része szántóföld.

Csillogó vizek, zöld rétek, erdő- és faszigetek, agy fákkaik b-árványfolt hazak utkóját a spreedéki tajpek-eket. M-jednem mind-műveva eszolonak járnak, akár a lagunák váro-ábu. Azonyok és gyermek b-ámulatos ügyesség-ek kormányozza lak-ikját. Közbe-közbe a folyó sok ágán gyaloghidak kötik össze a két part ösvényeit.

Gsimos, barátságos falvak közzütnék az utast; tiszták kívül-belül. Falozott alapu házaik egy sor ablaka fölött kezdődik a magas szalmatefő.

Közbe-közbe találni kőházat is.

A házépítés a Spree-erdőben nem közösleges dolog. A gerendákból összerótt házhöz minden szomszéd szállít esonakján egy-egy törzset. A régi patriarcalismus barátságosa után ez kívánja, hogy az aratásban is része legyen minden jó szomszédnak. A spree-erdő paraszt általában vagyonos és ünnepi alkalmakkor szívesen költ. A gazda rokonságának és barátainak lányai elkészítik az arató koronát és esinoman kiöltöztve olviszik az új házhöz, melynek ormájára a gazda felsőzei s aztán régi vend beszédet tart a tetőről s felérősi az áldás-mondatát. Aztán lakomáznak; halnak, pátnéknak nem szabad hiányoznia. Táncz zárja be a mulatságot.

A Spree-erdő lakossága a vend nép német-oroszági maradéka, szokásait, nyelvét és viselét majdnem hamisítatlanul megtartotta máig.

Erd-kes a nők viselete. Az örökös munkát mindig vizes réteken és földeken végezték, szükség vizet a karok és lábak meztelenek legyenek. A spree-erdő vend nő közöslegesen a „lappa”-t viseli, fehér vászonkendő vagy fekete esetleg tarka selymekendő, mely szigoruan előirt ráncokba szedve költetik meg, ugy hogy két csücskéje egymást fedve a hátan essék le, míg a másik kettő felül oldalt elálljon. A rövid szoknya egy fekete selyem derékon van megöröszítve, mely derék erősen kivágott ujja. A meztelen karok felül csak rövid ingujjal fedetnek, melyek a szoknyácskához tartoznak, egy mellényfurne vászon ruhadarab-

hoz, melyet a derék alatt hordanak. Harisnyát és cipőt csak akkor visel a vend nő, ha vasár- és ünnepnapon misére megy. Akkor és ünneppélys alkalmakkor, mint pl. lakodalmakkor a „lappa” is egy különös fejdíszszel helyettesítetik, mely egy a fej mindkét részén majdnem két arasz széles előngró és hegyben végződő keménypapirosvázából áll. Azon egy vagy két apró rinceba préselt fehér fodor van megöröszítve, mely az egész arcot körülveszi.

A férfiak kőnapokon szürke vagy kék vászonkabátot viselnek, templomba azonban hosszú kék posztókabátot. A vőlegény is hosszú posztókabátot áll; egyik gomblyukában bakrétá van, melyből tarka selymekendő lóg alá. Rozmárin és pántlika díszíti a vőlegényt és vőfélyeket. — Csalmagok mennek a templomba. Esküvés után zenélő muzsikasok mellett térnek a menyasszonyi háza, hol az ünnepi ebédet költik el. A házat a menyasszony vend habona szerint négy hét előtt nem hagyhatja el, hogy ne érje rossz.

A babona-néphit a Spree-erdőben Berlin közvetlen közelségében jó rejtetek talált. Schulerburg könyve*) megnyitja előttünk ez érdekes hitvilágot izlettől s nyelvi érdekessege miatt alább közlünk egyet a sok közül.

Cerwisoo.

Raz jo byl jaden, ako jo mogal waako cow-bronjanje. Ten jo mel janoga syna. Te syn jo jomu gronil, ako ten vótar jo lazzal chóry, wón

*) Wandische Volksagen und Gebräuche aus dem Spreevald von Wilibald von Schulerburg. Leipzig. F. A. Brockhaus.

hol és mit lehet, esetleg kell fennünk a magyarosodás nagy munkájában.

No még emlékezzünk meg arról is, hogy ez a kis erővel bír, de lelkes szakosztály cöljla már Battánydon olvasókört teremtett. Tessék utánozni a derék battánydiakat!

Végül melegen üdvözljük a szakosztályban felhozott azon indítványt, hogy tekintettel vajdó vasutügyünkre, mert a vasut nemcsak a közgazdaszat emelésére hat, de egyttal a magyarosodás terjedésének is hatalmas tényezője: tartassék népgyűlés e kérdésben, szerkesztessék memorandum, azt vigye le a miniszteriumhoz egy nagy számú küldöttség hangsúlyozza azt, hogy e járás népe megérdemli a magas kormány minden lehető támogatását, joga van élni, nem pedig idegen elemnek kiszolgáltatva elcsenevészní, főnkrajtjni.

Délben 30 terítéki díszebéd zárta be a szép napot! DIXI.

Széttagolt társadalom.

Abban a ház az nekünk vidékieknek sokszor kínosan visszatetsző versenyben, melyben a központi sajtó sokszor bizarr szeméket termet, nem utolsó helyen áll az az elmes és satirikus közlemény, mely egy délvídi alispant leezkésztel meg azért, hogy ez elég vakmerő volt a meggye nemeseinek névtárát megszerkesztení. Ha jól sejtjük: itt a demokratikus társadalom gunya akarja szórni nyilat az exkluzív osdi kiváltság: a nemesség ellen. A demokrácia szent nevében ejtet lezke, az ömérzetek és a distingvált hangja minket — a korszellem diadaltól ittast férfiakat édes boldogsággal tölt el.

De valjon úgy-e
Szabad-e ennek a kornak, ennek az erőtlén demokratikus szellemnek ennyire ömérzetesnek lennie?

Valjon az exkluzív törekvéseknek csak amaz egy tünete létezik, mely annak a délvídi alispánnak tényévre kifejezésre jutott?

Aligha!
Mi nagy demokraták a világot se botránkozzunk meg egy alispán felretévedt ötletén. Szó sincs róla! Nem az egy tünét, hanem társadalmunknak teljes erőtlensége töltis el lelkeketek igaz fájadalommal, nagy demokraták. Ne bántson titeket egy tény, melyet a őu de siecle korában talán az östérig iránt való vonzódás is szuggesztálhatott, hanem bántson titeket a tények összessége, mely mind azt bizonyítja, nuly kevésé va-

dej doch jomu teke neco ukazas. Ga jo ten stary jomu gronil, wón dej ys do togo gomma a dej tam raz oledas, co tam jo. Ga ten jo sol a jo presol a pregledal a nejno nie namakal. Ale prijzo zas a jo ten votar jogo prasal, co tam jo wizel. Wón jo gronil: „Nie.“ Ga jo jomu gronil wón dej ys hycet ras, a ten jo sol a nejpas nie wizel, a potom pósla ten tresi ras. Ga potom ja gledal kradu. Ga póu jo wizel w janom roze, ga jo zmakal jano grozno cerwisko, a to jo bylo póino cerwiwo. Pótom jo zasej prisol k njomu. Ga potom ten votar jo jogo prasal, (= wjec) hycet nejno nie wizel. Ga potom jo gronil: to cerwisco jo wón tam wizel. Nej wecs nie w z-1? Wón jo gronil: „Jo, póino cerwiwo.“ Ga jo jomu gronil ten wótar: „Gledaj, moy syn, tak wjele ak tych cerwiwo w tom cerwisco jo, tak wjele cartow jo w mójny sele.“ a nejno nie jomu ukazal.

Eddig a vend szöveg: (A nyomdában hiányzó betűalakok miatt nem egészen rendez.) Magyar fordítása a következők:

A dög. — Egyszer volt egy valaki, ki különféle varázsláshoz értett. Annak volt egy fia. Fia kérte, mikor az atya betegten feküdt, varázslat nekí valamit. Ekkor az öreg azt mondta, menjen a kertbe és nézze meg mi van ott. Element, ájtárt, álnéztet mindent s nem látál semmit és visszagjött. É: az atya kérdezte, mit látott. Azt mondotta: „Semmit.“ Akkor azt mondatla neki: menjen el még egyszer. És element és ismét semmit sem látót és akkor harmadszor küldötte a srakba. Akkor tízetesen odanézett. Akkor egy srakbau látta, a srakbau egy csunya dögöt talált és az tele volt féreggel. Akkor ismét vissza jött hozzá. Akkor kérdezte az atya: még semmit sem látót. Akkor aztan azt mondatla: a dögöt látta. Mászt semmit sem látót? O azt mondatla: „Igen, tele volt féreggel.“ Akkor atya azt mondatla neki: „Lásd íam, a menyüi féreg van a dögben, anyüi

gyunk mi demokraták és társadalmunk mennyire és mily sokféle érdek szerint van széttagolva.

Ugyan szives olvasón, végy csak magadnak olvasósdot és nézz el akár a kaszinóba, akár az úrdokörbe, akár a kávéházba, akár a közélet zöld asztala mellett, mindenütt azt fogod találni, hogy koteriák, kiklék és különféle érdekek állnak vagy jobban monda illejek egymással szemben. Hogy az egyik rangja elleni merényletnek tartaná azt, hogy a másikához átszóljon a szeretet és együttérzés közzöletlen hangján.

Manapság minden kaváhnáknak s annak minden asztalának van rangja, smott a honorazetork nagyképviselednek, emitt az iparosok saanyagának a pangó viszonyok miatt, emitt politizálnak; de a mindegyik külön kör, világos eszlatával annak, hogy itt az előkelőség honol.

Bizonyynal mondón, hogy a mi közállapotaink egyptusabbak az egyptusok kasztrendszerénél.

Hát ez a demokrácia?
Hiszen a milyen hermetike el vannak zárva a mi társadalmi osztályaink, ahhoz képest a délvídi alispán ténye csekélyke apróság, afele halálos bűn.

Ne tessék fnyáskodni!
Olyan alenyredt, szétmállalt a vidéken a társadalmi élet, hogy szinte bántalatos mint lehel ilyen.

Mint ha az emberek nem egymásra, hanem egymás ellen való gyűlöletre volnánek utawa.

S hogy ez így van, kiket okoljunk? Kik segítsenek rajta?

A nő k.
Csodálatos, hogy a nőben semmiféle nevelés az osztálykülönbösekget lerombolui nem fogja. Legyenek intézményeink bár mi demokratikusnak, az ottthon kultúra ápolni fogja a rang és születési kiváltságot.

Am annál szebb köteleessége van a férfiuinak, hogy ne csak frázis-késztelével töltessen vele, hogy milyen demokrácia, hanem tegye ő működésével termékenyvé a demokráciás eszméket. A józan demokrácia érvenyvesítése pedig nem az a közéletben, hogy mindegyik egyforma akarjon lenni, hanem az, hogy a vezetó szellemek, mely nem talni és íres stréberseg, tért kell engedni

Féltre azzal az abderai trigséggel, mely az igaz érdemeket sem kívánja respektálni!

A demokrácia Isten és törvény előtt egyenlővé tehet, de nem azt jelenti, hogy magunknál előlbbvalók nincsenek. Gondolja meg mindenki, hogy csak szeretet vitte előbbre a társadalmat.

W. L.

Hírek és különfélek.

— **Felhívás előfötésére.** Az utolsó negyedév kezdetével tisztelettel kérjük mindazokat, kiknek előfötési ideje lejárt, továbbá azokat, kik esetleg hátralelában vannak, sziveskedjenek az előfötést megújítani, illetve a hátrale-

ördög van az én testemben,* és semmit sem varázsol.

Erdekesnek találtam e t. lap hasábjain néhány szoval meglemekezni az igazi vendekről (a mi vendieknek történetileg igazoltabb nevük a „szólovén“) kikkel akárhányszor a mi vendieink össetevészetnek; közöttü egy mondájtokat, hogy gyűlölnétek az igentelennnek latszó adatok ne tartsát vissza a jegyzésről.

BELLOISCS BALINT.

Különféle nemzetek jellemvonásai.

Festi: Márto:ffy Imre.

Azt mondja a közmondás: Ahány ház, annyi szokás! Epp úgy mondhatjuk: a hány nemzet, annyi jellem. Több évi külföldi utazásaim közben volt alkalmam tanulmányozni az angol, francziat, olasz és spanyolt. A nemzet és jellemet tanulmányozni valóságos problema. ezt tehát kihagyom az összehasonlításból. Természetesen hazánk népet a mi magyar véreinket első sorban mutatom be. Menjünk sorba:

A vallás dolgában: a magyar hitetlen, szidja az „Atya Ur Istenit,* meg a „Krisztusát,* a „Teremtőfajt,* de azért a legnagyobb imakönyvvel meg a templomban; az angol ájtatos, a franczia buzgó, az olasz szereti a sok ceremóniát, a spanyol bigott.

A szófartásban: a magyar hü, az angol megbízható, a franczia könnyelmű, az olasz ravasz, a spanyol hamis.

Tanácsadásban: a magyar mindonkinak ad tanácsot, az angol zárközöt, a franczia elhamarkodott, az olasz finom, a spanyol óvatos.

Alakjukra nézve: a magyar magas és dalaás, az angol jól megtermett, a franczia „de belle mine,* az olasz közepes, a spanyol sovány mint az agár.

Kuházataikra nézve: a magyar sokat ad magára, az angol pompásan öltözködik, az angol

pot beküldení, hogy számadásainkkal ez év deczember végeig renndben legyenék és a lapot előbbi tulajdonosa: gazd. fiók-egyelt rendelkezésére bocsáthassunk. Tisztelettel *A kiadónavalt*

— **Siker.** Nagyszánu és előkelő közönség előtt mutatta be Gróf Szápáry Pál ur kitűnő zenéi képzettségét mult hétfőn azaz e hó 8-án Fiumében. A societá filarmonico dramatica fényesen iszített termében több fümeei zeneművész közreműködésével hangszerenyt rendezett, melyen czimbalmon több magyar darabot játszott, melyek érzeltejes előadás és élénk színezés által a közönség lelkes tetszését csakhamar kivitták. Sűrű tapsokson kívül egy díszes és óriás babéroköröruval tisztelte meg a közönség a műkedvelő ifjú gróft. A hangszereny egyébként a Szápáry Géza grófnő öngyméltósága által alapított árvaház javára lett rendezve.

— **A vallás szabad gyakorlatháról** szóló törvényjavaslatot a főrendiház általánoságban 1 szótöbbséggel elfogadta, — az izraelita vallás recipálásáról szóló törvényjavaslatot azonban 6 szavazati-többséggel általánoságban elvetették.

— **Köszönet nyilvánítás.** A battánydi önk. tüzöltő-egyelt peuztára javára befizettek: Kűhár István Mezővár 2 frtót. Hirschl Hermán Muraszombat 50 kr. Szlaviez János Mártonhely 50 kr. Fogadják a nemesszívű befizetők, kik pénztárunkat elősegítik, az egyelt hálas köszönettel.

Az előlétség.

— **Meghívás.** A „Muraszombati játékokny kerészényű négyesfélt* évi közgyűléset f. 1894. évi október hó 21-én déleltő 9 órakor tartja meg Muraszombatban a várbau, melyre az egyesület m. t. tagjait tisztelettel meghívjuk, egyttal kérjük lehetőleg a teljes számbau való megjelenést. Targysorozata: 1. Előnik megnyitót. 2. Titkárú jelentés az egyelt eddigi működéséről. 3. A mult évi számadás előterjesztése s a jövő évi költségvetés megállapítása. 4. Indítványok.

Muraszombat, 1894. októ. 10.

Eberl Róza, Szápáry Géza grófnő,

titkár.

— **Hírek Zalázból.** Zalamegye októberi közgyűlésén Keszthelyre szolgabíróvá Kovács Rezső, Tapolczára pedig Polgár Belát választották meg. — A milleniumi kiállitásra Deák Ferenc, Gróf Festetics György és Zrinyi Miklós arczképét fogják felküldení. — A jövő évi költségvetését a megyei közgyűlésen 138,845 frt bevételre állapították meg. Elhatározták ugyanekkor, hogy egy 5-ik alj-egyzői, alszámvevői-, könyvelői- s 2 irónoki állomást szerezzenek. — *Légrádán a Dráva, Mura-Kereszturón pedig a Mura előúttóte a határt. — Csáktornyai virilitái közt első gróf Festetics Jenő 5596 frt, utolsó pedig Sakonyi Zsig-*

pompásan öltözködik, a franczia szereti a változatosságot, az olasz lompog, a spanyol egyszerű.

Szerelésben: a magyar holtig szeret, az angol itt-ott tépi le a szerelen rózsáit, és mindenkit tud szeretni, az olasz ludja, hogy miképpen kell szeretni s a spanyol igazán bünség szeret.

Szokásaikban: a magyar hü az ősi szokásához, az angol szeszélyes, a franczia ügyes, az olasz udvarias, a spanyol büzke.

A titoktartásban: a magyar ellejejtí a nit neki mondaná, az angol elhallgatja azt, mit elhallgatni kellene, a franczia mindent kifécsög, elplétykáz, az olasz néma mint a sir, a spanyol pedig igazán titoktartó.

A hiúságban: a magyar nem kérdszik semmivel, az angol megvet mindent, a franczia magzalat mindent, az olasz a csekélységet kicsinynek tekinti, a spanyol csak önmagát dicséri.

A sértegesben és játékoknygságban: a magyar senkit sem sért meg s mindenikelt jót tesz, az angol se jót se rosszat nem tesz, a franczia mindkettőről megfélekedzik, az olasz jószívű adakozó, de hozzálló, a spanyol egykedvű.

— Az evésben és ivásban: a magyar él-hal a jó borért és életért, az inyence, a franczia csak a finomat szereti, az olasz mártékos, a spanyol fúkat önmaga irányában is.

A beszédben és írásban: a magyar bőhszóedű és sokszor fején találja a szegret és jól ír, az angol rossz beszél, de jól ír, a franczia jól beszél és sok jól ír, a spanyol keveset beszél és ír, de jól.

A megjelenésben: a magyar tiszteletet parancsol, az angol vagy különöz boldog vagy tudós, a franczia szelebirdi az olasz okos, de boldogosan jár, a spanyolnál ép megfordítva van.

A törvényeik: a magyar megjárja, de lassu, az angolnak rossz törvényei vannak, de jól alkalmazza, a francziának jó törvényei vannak, de rosszul alkalmazza, az olasz és spanyolnak jó törvényei vannak, de hanyagul alkalmazsák.

mond 216 frt évi adóval. — Nagy-Lengyelben a gazdák igen sikerült állat- és terménykiállítás rendezett, melyen 348 frt jutalomdíjat osztottak ki a gazdák között.

— **Erzsébet királyné** a minap felkérte egyik udvarbíróját, Mikos grófnicsaszonyt, hogy vedelje meg a magyarul társalgó. „Az erdélyi magyar szó, melyet én beszél — szót a királyné — oly szép, hogy nekem legtisztábbnak tetszik. Ebbe szeretném magam begyakorolni.”

— **Munkácsy Mihály** és neje e hó elején ünnepelték meg a kolpachi kastélyukban Munkácsyné szüleinek gyemánt lakodalmát. Az ünnepélyen rendkívül sokan voltak jelen, köztük magyarok is, a kik természetesen a legszívesebben órációkkal halmozták el a mestert és nejét, valamint a jubiláló Papier-házaspárt, Munkácsyné születi.

— **Lemondott képviselő.** Gróf Zichy Herman, aki tudvalegőleg csödbe jutott, Amerikába költözött s most körömdíj választóihoz New-Yorkból intézet levelben lemond mandátumáról.

— **Magyar estély New-Yorkban.** A new-yorki első magyar önképző-egylet má. hó 22-én tartotta zászlószentelési estélyét, mely alkalommal Mandl Emma k. a. egy magyar zászlót. Goodman Vilma k. a. pedig egy amerikai lobogót nyújtott át Merle Iren és Ruttkay Laura zászlóanyáknak. Az ünnepélyen magyar dalokat és szavatelókat s egy némaképletet mutattak be, mely a Magyarország s Amerika közötti barátságos viszonyt jelképezte.

— **A németújvári vasút** ügyében a napokban tartatott értekezlet, amelyen bejelentetett, hogy 120,000 forintnyi törzsrészvény van jegyzve. A gyűlés továbbra is erélyesen folyik s remélik, hogy a szükséges részvénytöke a folyó év végeig együtt lesz és így e vasut a jövő évben ki is lesz építve.

— **Árviza.** A nagy esőzések és különösen a Stájerben volt felhőszakadászerű esők folytán a Rába ugy megáradt, hogy majdnem egész folyásában kilépett a medrélől, elárasztván a mezőket és réteket. Az ár Fehringben túl a vasuti töltéséket is úgy megrongálta, hogy a vasuti közlekedés néhány napig szünetelt. A mostani árvíz — mint mondják — meghaladta az 1888-i áradatot.

— **Meghívás.** A szombathelyi egyházmegyei róm, kath. tanító-egyesület muraszombati köre folyó évi öszi körgyűlést október hó 24-én délelőtt 9 óra után Csendlak a kath. népiskola helyiségében tartja meg; a melyre a tisztelt tag urak és tanügybarátok ezennel tisztelettel meghívhatók. A gyűlés tárgyai: 1. Mult tavaszi jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése. 2. Előki jelentés a kör felvéle állapotról. 3. Gyakorlati előadás egy reálgörny olvasmány kezelése az V-ik osztályban, Koczurán János csendlakai tanító által 4. Tagsági díjak beszedése. 5. Értekezés „Miképpen tanítsassék a magyar nyelv a nem magyarajkú iskolákban?” című tételről Zvér Matyas szent-benedekii tanító által. 6. Indítványok. 7. A jövő körgyűlés helyének, idejének és teleineke kituzése. — A gyűlést pont 9 órakor tartandó szentmise előzi meg. Csendlak, 1894. október 12-én.

Pustai József, Völgyi Ferencze, a kör jegyzője, a kör elnöke.

— **Az állománygek bevonása** gyors tempóban halad előre. Az utóbbi hetekben ismét több millió egyforintost tartottak vissza és semmisítették meg az állampénztárak. Az egyforintosok forgalma már alig több 30 milliónál. A bevonás július végén kezdődött és azóta, tehát három hónap alatt az egyforintos állománygek forgalma 59 millióról 30 millióra, tehát majdnem felenyire csökkent. Az állománygek e csökkenését különben már nagyon érzeti a forgalomban, ahol mindinkább szaporodnak az ezisztforintok. A magyar és osztrák kormány az állománygek bevonása céljaira az osztrák-magyar banknál eddig keresek 30 millió forint aranyat d-póssal. Ennek az aranyak fejében tudvalegőleg nemesek egyforintosokat vonnak be, hanem már megkezdte az 5 és 50 forintosok bevonását is. A legutóbbi deponál 30 millió forint huszforos arany erre a célra szolgált.

— **Tíz a zsinagógában.** A körömdíj zsinagógában e hó 9-én azaz engesztelő-ünnepük

előestéjén az esteli isteni tisztelet alatt a zsufolt karzaton egy nő kalapja, közel jöven egy lámpához, lángot fogott. Szerencsére a kalap tulajdonosa nem vesztette el lelekjelölését, hanem lekapta az égő portékát fejéről s a körülállóknek sikerült is gyorsan elnyomni a lángokat, így nagyobb panaknak vége elejt.

— **Az új hóhér.** Közarek fődvalegőleg néhány hónap előtt meghalt s így szükségessé vált annak újból való betöltése. A beérkezett számos pályázat közül csak egy vált be, Bili Mihály kizsoltgált katonás. Bili Mihály egyszerű paraszt ember Faddon, Tolnamegyében, hol földje és háza van. Megvan neki a kellő kvalifikációja, amelyben már Bosznában több embert akasztott. A hóhér állandón Faddon fog lakni, évi illetménye 400 forint 60 frt lakás pénzé, a mely járandósága-gokomon kívül megkapja minden akasztásért a szokásos díjat, utiköltséget s a két pribék tartásáért járó díjat.

— **A difteritisz elhárítása.** A természsvizsgálók kongresszusán Bécsben Behring (Halle) tartott előadást a difteritisz ellenes serum gyógyszeréről. Ismeretes, hogy Roux tanár már a budapesti higieniai kongresszuson tartott e gyógyszeréről előadást s azaz nagy feltűnést keltett Behring tanár mint bebizonyított tényt hozza fel, hogy a befecskendezések meglepő eredményt hoztak és a helyes vértani adatok szrint 70 difteritiszben megbetegedett gyermek közül, ha a serum-mal való befecskendezés náluk idejében történt, csak körülbelül két-három páciens halt meg. A serum állandóan használata elé — folytatja Behring tanár — manapság még mindenestre nehezegek görödnék, mert a gyógyszer drága. De az anti-difteritisz nemesek gyógyítógáj, hanem védőleg is hatott mindenütt, a hol a befecskendezés megtörtént, hasznosnak bizonyult a terhezés ellen. Shoh, ahol a befecskendezés végrehajtott, a difteritisz ki nem tört. Konstatálja, hogy a befecskendezés, még az anti-difteritisz mai magas ára mellett is a szegényebb népsztyál számára is lehetséges, mert az előleges befecskendezés körülbelül fél markába vagyis 30 krajczárba kerül.

— **A millenniumi Magyarország.** Jekelfalussy L. miniszteri tanácsos Magyar statisztikai évkönyvére, mely csak a minap került ki sajtó alól, rendkívül érdekességű reánk nézve, a mennyiben közelítünk 1893. évszvi viszonyairól alapos tájékozást nyújt, ugy, hogy benne ugyiszólván a millenniumi Magyarország képét ismerjük meg. Olyan, mint egy tükör, melyben meglátjuk ugy népeinket és erényeinket, mint foghatkosságunkat és hibáinkat is. A 15 körülálló fejezet a magyar birodalomnak népesség terület, lakás, foglalkozás, hitelek, nem, kor, közművelődés, iskolák, hirdalok stb. szrinti viszonyait és állapotát tünteti fel. — A magyar birodalom 322,302 négyzetméter területén az 1893-ki népszámlálásokor 17,349,398 főnyi népség lakott, ami az 1869-70-ki állapothoz képest 1,932,071 főnyi szaporodás. Község van a magyar birodalomban 28 szabad királyi és 125 rendezett tanácsos város, 1916 nagyközség, 15005 kisközség és 20996 puszta. A szbrii járákok száma 476, a körjegyzőségeké 2770. A magyar birodalom területe 322,302 négyzetkilométer; ezen a területen 17,339,398 ember lakik s így egy négyzetkilométerre jut tehát átlagban 53-83 ember. Legnagyobb ez az átlagszám azaz legzsűrűbb a népesség a Duna és Tisza közt (75-79), legkisebb Erdélyben. Valásra nézve van 8,885,940 római katolikus, 2,239,179 református, 1,212,634 ág. h. evangélikus, és 730,342 zsidó-vallású lakik az országban. A görög-katolikus és gör.-keleti szerb, olah és orosz nemzetiségű egyházak híveinek a száma együttvéve közel negy millió. Foglalkozás szrint értelmiségi keresettel foglalkozik 420,139, östernelással 10,915,444 s iparral és kereskedéssel 2,960,189 ember; járadékos van az országban 243,696, napszámok 2,438,439.

— A közművelődési viszonyokat feltüntető táblázatok is igen érdekesek. A törvényhozás és közigazgatás szolgálatában 29 102 ember áll, a közegekességű szolgálatban 17,809, a tanügyi munkásainak száma 37,140, különböző egyházi szolgálatot pedig 21,300 ember végzi, irodalommal és művészettel foglalkozik 2433 ember. Orvos van a magyar birodalom területén 4003, bíró és ügyész 2520, főiskolai tanár 575, középiskolai tanár 2380, ügyvéd 4353, hirdalíró és szerkesztő 492, másféle író és íróú 101, festő 210, szobrász 19 s zsinész és zsinész 1442. — Az iskolák száma az előző évtizedhez mérten örvendetes szaporodást mutat. Az egész magyar birodalomban van három egyetem, tizenkét jogakadémia, 53 papuevelő-intézet, 162 gymnasium, 38 reáliskola, 681 szakiskola, 74 tanító-és tanítónő-képző, 203 polgiskola, 21 feléből leányiskola, 60 felsőbb népiskola, 17,912 elemi iskola, 840 kisedzővő intézet, 40 börtöniskola, 96 emberbaráti iskola, összesen 20,245 iskola. Az iskolázás alsó fokának még mindig hiányos voltára mutat az a statisztikai adat, hogy a magyar birodalom területén csak 7,326,372 ember tud írni és olvasni, a mi az összes lakosságnak csak 42-22 százaléka; a többi nagyobb rész sem írni, sem olvasni nem tud.

— **Megöriült az örökség után.** Gängel Gergely kis-kőrösi lakatosmester felesége révén egy kis örökséghöz jutott, amit azonban keveslett, mivel szrinte az osztás nem történt igazságosan. E fölött aztán addig tüpprengt, míg végre in öngyilkossági szándékú felakasztotta magát. E tettek azonban még jókor észrevették és megmenetették a haláltól. Ez a mult hóban történt. Azóta a szerencsétlen folyton buskomor volt és az képte gondját, mikől fog ő megélni, míg végre bekövetkezett szomorú végete: megöriült. Örvngési rohamai annyira veszélyessé válták környezetére, hogy a hatóság kénytelenen volt öröklet rendelni mellette s gondoskodni, hogy kárt ne okozzon.

— **Féltészekkel esketés szertartása.** A bécsi Baraunita-kolostor kápolnájában a mult hóten egy esküvő volt, melyet szokatlan intermezio miatt kellett félbeszakítani. Egy tisztviselő s M. Fraczeska, egy csinos fiatal benne, ki több év óta volt egy előkelő házból alkalmazva, léptek az oltár elé. A lelkész szokás szrint mindenekelőtt rövid esketségi beszédet mondott. A menyasszony egyszerre megragulta vőlegénye kezét s a másik pillanaton az előttük álló imaszámolyra térdre esett. A lelkész azonnal félbehagyta a szertartást és a sekrestyébe sietett, mi alatt vizes tozztak a menyasszonyok, a kinek a szájból csak úgy ömlött a vér. Egy negyed-óra ba telt, míg magához tért s a lelkész a szertartást befejezhette. A menyasszony mielőtt a kápolnából távozzak, aggóva kérdezte a lelkészölt, vajjon ez az esketségi intermezzo nem rossz omenüjére nézve? A lelkész persze megnyugtatotta és megvigasztalta a babonas asszonyt.

— **Szölmalmok villamoság előállítása.** Holland- és Skótországban ezen legolcsóbb hajtóerőt használták fel a dinamogépek hajtására, melyek oly villamos accumulátorok töltésére szolgálnak, melyekben a villamos erőt felhalmozni lehet és melyek aztán tetszés szrinti helyen mint világító erő vagy melegítő gyanánt használhatók.

— **Új vasut Braziliában.** Brazília rendtel területen nagyon érzik az alkalmas szárazföldi közlekedési eszközök hiányát. Négy óriási folyója ugyan összesen mintegy huszer kilométernyire hajózható, de az egyes kiemelkedő göczpontok között vasutak nem közlekednek kellő számban, mi által e természetől szava megáldott ország kereskedelme nagyon is szenved. E hiányt nemokára vette a braziliai vasutak felügyelő, aki mintegy kétezer kilométernyi vasútálószakra vonatkozó tervet készített, melynek alapján Brazília tizenegy régi tartományra, továbbá annak nagy folyói ezélszerben összekötetnek. A nagy aranyú építkezést egy német vasgár teszi lehetővé, mely a szükséges tőket szolgáltatta.

— **Népfölkek menyecské.** Eстерgomban — írja a „P. H.” — e hó 9-én berendeztek a város területén lévő népfölkek közlezesek a városszadós a kellő oktatásban részesítette mind-azokat, a kik a népfölkek sorába tartoznak. A százados oktatása arról szólt, hogy mit kötelek a m. kir. népfölkek tenni, ha szolgálatteleire behívják. Míkor ennek vége volt, a százados elrendelte, hogy az „52-esek” külön sorba álljanak. Ezután kezdetet vette a névolvasás, a kinek a nevét a százados fölolvasta, azok kiléptek a sorból s átrettek a végelbölösztási igazolványt. Egyik név olvasása után a sorból „jelenben vagyok” válasz hangzott és a sorból kilépett egy tüdőri pattant menyecske s katonásán köszöntötte a százados és átvette férje végelbölösztási igazolványát s a jelenlevők nagy kacagása közben sarkon fordult és eldelfirizott.

Közzgazdaság. Rovara Frigyes könyve.

Éppen most hagyta el a „Hungaria” kiadásában egy minden gazdára érdekes könyv a sajtót „Tíz év folyamán végrehajtott nagybani kísérletek mütrágyákkal” címen.

A szerző Rovara Frigyes nem csak megvénkben, de országszerte mint a mezőgazdaság egyik szaktekintélye, ösmertes.

Nagy érdeklődéssel vették könyvét, melyhez Gotthárd Sándor írt néhány meleghangu bevezető sort s azon megelégedéssel tették le ezen müvet, melyet az ember akkor értek, ha egy hasznos tanulmányos könyvet olvasott végig.

Rovara Frigyes könyve bekezdésben azon mindenki által ismert elvet hangoztatja, hogy a talaj jobb mívelése, a megfelelő növényfajtak kiválasztása és a trágyázás ökszerítése azon tényező, amelyek a talaj jóvödelmének emeléséül a legfőbb szerepet játszzak.

A talajt közvetlen gazdagító trágya az istálótrágya.

